

Drăgan, Gabriela; Mocanu, Oana; Mureşan, Bogdan; Vaş, Eliza; Sebe, Mihai

Working Paper

România - 10 ani în Uniunea Europeană: Raport

EIR Working Papers Series, No. 35

Provided in Cooperation with:

European Institute of Romania, Bucharest

Suggested Citation: Drăgan, Gabriela; Mocanu, Oana; Mureşan, Bogdan; Vaş, Eliza; Sebe, Mihai (2017) : România - 10 ani în Uniunea Europeană: Raport, EIR Working Papers Series, No. 35, European Institute of Romania, Bucharest

This Version is available at:

<https://hdl.handle.net/10419/251188>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Die Dokumente auf EconStor dürfen zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden.

Sie dürfen die Dokumente nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, öffentlich zugänglich machen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Sofern die Verfasser die Dokumente unter Open-Content-Lizenzen (insbesondere CC-Lizenzen) zur Verfügung gestellt haben sollten, gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der dort genannten Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

Terms of use:

Documents in EconStor may be saved and copied for your personal and scholarly purposes.

You are not to copy documents for public or commercial purposes, to exhibit the documents publicly, to make them publicly available on the internet, or to distribute or otherwise use the documents in public.

If the documents have been made available under an Open Content Licence (especially Creative Commons Licences), you may exercise further usage rights as specified in the indicated licence.

10 România
ani
în Uniunea Europeană

RAPORT

Institutul European din România

- Bd. Regina Elisabeta nr. 7 – 9, sector 3, București
- Telefon: (4021) 314 26 96; Fax: (4021) 314 26 66
- E-mail: ier@ier.ro
- Website: www.ier.ro

Working Paper nr. 35
ISSN print: 1582 - 4993
ISSN online: 1841 - 4281

Grafică și DTP: Monica Dumitrescu
Copyright imagini interior: www.thenounproject.com
Tipar: Global Print BDV SRL, www.tipografia-global-print.ro/

© Institutul European din România, 2017

*Prezentul Raport face parte din colecția de microstudii IER și a fost coordonat de prof. univ. dr. **Gabriela Drăgan**, Director general al Institutului European din România, și realizat de către echipa Biroului Studii și Analize: **Oana Mocanu** – Capitolul 1, **Bogdan Mureșan** – Capitolul 2, **Eliza Vaș** – Capitolul 3, **Mihai Sebe** – Capitolul 4.*

Institutul European din România mulțumește Ministerului Afacerilor Externe al României, precum și ministerelor de linie, pentru contribuțiile punctuale transmise (în decursul trim. IV 2016) în vederea realizării Raportului.

CUPRINS

Cuvânt înainte	3
Capitolul 1. Primii pași spre aderarea României la Uniunea Europeană	5
Capitolul 2. Evoluția contextului regional și global și a percepției cetățenilor români în raport cu Uniunea Europeană	9
2.1. Context regional și global	9
2.2. Evoluția percepției cetățenilor români cu privire la Uniunea Europeană	10
Capitolul 3. Apartenența României la Uniunea Europeană: avantaje reciproce ...	16
3.1. Aspecte generale privind apartenența României la Uniunea Europeană	16
3.2. Beneficiile aderării la Uniunea Europeană pentru România	19
Capitolul 4. România și viitorul Uniunii Europene	33

Cuvânt înainte

România - 10 ani în Uniunea Europeană

Orice aniversare, și cu atât mai mult aniversarea a 10 ani de stat membru pentru România și a celor 60 de ani de integrare europeană, comportă nu doar o dimensiune festivă, ci și una de reflecție. Ce poate însemna pentru România aniversarea a 10 ani de prezență în UE? Răspunsul la o astfel de întrebare nu poate veni decât ținând cont de contextul oferit de acest ultim deceniu, marcat, între altele, de criza economico-financiară, evoluțiile de securitate de la granițele UE, criza refugiaților, atentate teroriste în diferite orașe importante din Uniune și, nu în ultimul rând, de Brexit. Această avalanșă de multiple provocări, care, potrivit președintelui Comisiei Europene, Jean Claude Juncker, marchează o perioadă de incertitudine, o „criză existențială” în UE¹, transformă, în mod firesc, orice aniversare într-un necesar moment de reflecție și bilanț și obligă la folosirea unei grile de lectură cât mai echilibrate și constructive. Grila respectivă, aplicabilă în egală măsură unui spectru larg de subiecte, de la evoluțiile macroeconomice la problematica accesului la piața internă, ar trebui să ne împiedice să alunecăm fie într-un festivism excesiv, fie într-un defetism incurabil.

Fără a reduce poziția de stat membru în UE la o simplă relație între doi factori, cât dăm și cât primim de la bugetul UE, trebuie totuși spus că în acest deceniu, 2007-2017, *soldul fluxurilor financiare cu Uniunea a fost unul eminamente pozitiv*. El reprezintă circa 27 de miliarde euro și este rezultatul unor intrări în valoare de aproximativ 41 miliarde, în principal sub forma fondurilor de coeziune și a celor pentru agricultură (atât pentru CFM 2007-2013 și 2014-2020) și al ieșirilor, sub forma plăților către bugetul UE, în valoare de circa 14 mld. euro.

În cazul evoluțiilor macroeconomice, cifrele, evaluate obiectiv, ne arată că în acești ultimi zece ani, 2007-2016, marcați, să nu uităm, de cea mai gravă criză economico-financiară din ultimul secol, *produsul intern brut (PIB) al României s-a dublat*. Valoarea atinsă în 2016, de 168,9 miliarde euro, face ca în acest moment PIB/locuitor să reprezinte circa 60% din media UE28 (față de 38% în 2006). Creșterea PIB, rezultat atât al creșterii producției interne, inclusiv pe fondul creșterii absorbției de fonduri europene, cât și al exporturilor (exporturile de produse agroalimentare către țările UE, de pildă, au crescut de circa 5 ori, de la 747,4 milioane euro în 2007 la 3 889 milioane euro în 2015), s-a reflectat atât în creșterea salariului mediu brut (cu 146% în termeni nominali față de 2006 și cu 66% în termeni reali), cât și a salariului minim pe economie (de la circa 100 euro în 2006, la circa 264 euro în 2016). Mutații structurale importante, care reflectă modificări structurale în economia românească și importanța în creștere acordată sectorului industriilor creative, s-au produs și pe piața muncii: dacă în urmă cu zece ani bancherii erau pe primul loc în topul celor mai bine plătiți angajați din economie, în prezent prima poziție este ocupată de angajații din sectorul IT (în 2016, un angajat din sectorul IT a câștigat în medie 5 382 de lei net/lună, în timp ce un angajat din sectorul bancar câștigă 4 309 de lei).

Dincolo însă de orice statistici, studii și analize (econometrice sau nu), menite să măsoare impactul aderării asupra diferiților indicatori macroeconomici, fluxuri de capital, mărfuri sau persoane, a evoluțiilor sociale și instituționale, impactul aderării trebuie evaluat și în raport cu percepția cetățeanului obișnuit, iar pentru acesta aderarea a însemnat în primul rând *posibilitatea de a lucra și studia în UE*. Acest avantaj, care derivă din statutul de stat membru, a fost identificat ca

¹ Discursul președintelui J.C. Juncker privind STAREA UNIUNII 2016: *Către o Europă mai bună - O Europă care protejează, capacitatea și apără*, Strasbourg, 14 septembrie 2016

fiind cel mai important în lista de efecte pozitive ale aderării (Standard Eurobarometru 86, noiembrie 2016). La întrebarea „*ce înseamnă UE pentru tine personal?*” în proporție de 53% (cu 4 pp peste media UE) românii au plasat pe primul loc libertatea de a călători, studia și munci oriunde, în interiorul UE, întărind astfel răspunsul la o altă întrebare privind „*cel mai mare beneficiu al aderării la UE*”, la care, de asemenea, au apreciat că pe primul loc se află libertatea de mișcare a persoanelor, bunurilor și serviciilor (cu 9 pp peste media UE, respectiv 35% față de 26%).

La nivelul UE, aniversarea celor 60 ani de la semnarea Tratatelor de la Roma, se desfășoară într-un climat politic tot mai încărcat de euroscepticism, în care se caută răspunsuri la o serie de teme prioritare, de interes nu doar european, ci și național: care vor fi prioritățile politice ale *viitorului Cadru financiar multianual, post-2020*, care va fi direcția de reformare a politicilor tradiționale ale Uniunii Europene, în mod particular a politicii de coeziune și a politicii agricole comune, cum va arăta structura următoarei strategii de dezvoltare competitivă care va înlocui Strategia Europa 2020 și, nu în ultimul rând, pe ce paliere se va redefini Uniunea după ieșirea Regatului Unit? Toate aceste probleme impun identificarea în timp util de soluții realiste, constructive și cu valoare adăugată la nivel european. La 10 ani de la momentul aderării, proiectul integrării europene rămâne unul strategic pentru România și intrinsec legat de proiectul intern de dezvoltare pe termen lung. În acest context, asigurarea președinției Consiliului UE, în semestrul I al anului 2019, reprezintă un test pe care România are capacitatea de a-l pregăti temeinic și de a-l încheia cu „foarte bine”.

Prezentul Raport este rezultat al efortului concertat, depus de colegii mei din cadrul Biroul Studii și Analize, Oana Mocanu, Bogdan Mureșan, Eliza Vaș și Mihai Sebe, cărora le mulțumesc mult pentru implicare și profesionalism. El se sprijină pe elementele și informațiile furnizate de Ministerul Afacerilor Externe și ministerele de linie și se adresează tuturor celor care doresc să înțeleagă mai bine ce a însemnat acest ultim deceniu în evoluția României.

prof. univ. dr. Gabriela Drăgan
Director General al Institutului European din România

Capitolul 1.

Primii pași spre aderarea României la Uniunea Europeană

Proiect politic și economic de anvergură, Uniunea Europeană a atras, după căderea Cortinei de Fier, în 1989, statele din Europa Centrală și de Est, prin potențialul său de asigurare a păcii, a principiilor democratice și valorilor fundamentale, a dezvoltării economice și sociale. Considerat un simbol al bunăstării și al stabilității, proiectul Uniunii a reprezentat un catalizator al eforturilor de a construi o Europă unită, solidară și puternică. Totodată, nevoia de stabilitate în spațiul european central și răsăritean, crearea unui climat de pace, prosperitate și securitate pe întregul continent au deschis opțiunile și, în același timp, porțile Comunității Europene spre cooperarea tot mai strânsă cu țările europene aflate în tranziție la nivelul anilor '90.

1990

Recunoașterea oficială a Comunității Europene

România a inițiat relații diplomatice cu Comunitatea Europeană în ianuarie 1990, acreditând un ambasador pe lângă aceasta, iar Comisia Europeană a deschis prima delegație în București în septembrie 1993.

Relațiile de cooperare, îndeosebi în plan comercial datează, însă, încă din perioada 1972-1974, când România a fost inclusă pe lista statelor beneficiare ale schemei comunitare de preferințe vamale generalizate. Au urmat alte acorduri de reglementare a regimului schimburilor comerciale reciproce, pentru ca la 22 octombrie 1990 să fie semnat un acord comercial global între România și Comunitatea Economică Europeană (CEE), care a intrat în vigoare la 1 mai 1991.

1993/1995

Acordul de asociere

România a început negocierile pentru încheierea unui Acord de asociere la Comunitățile Europene în 1991. Acestea s-au încheiat în noiembrie 1992, pentru ca la **1 februarie 1993 să fie semnat la Bruxelles „Acordul European instituind o asociere între România, pe de o parte, Comunitățile Europene și statele membre ale acestora, pe de altă parte”²**, iar la 1 februarie 1995 acesta să intre în vigoare.

Tot la 1 februarie 1993 a fost încheiat și Acordul interimar privind comerțul și aspectele legate de comerțul cu România, pe de o parte, și CEE și Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO), pe de altă parte, ale cărui prevederi au fost puse în aplicare începând cu 1 mai 1993.

Obiectivul final al României, de a deveni stat membru UE, a fost exprimat încă din preambulul Acordului de asociere. Asigurarea unui cadru adecvat pentru dialogul politic între părți, a unei baze solide pentru cooperarea economică, socială, financiară și culturală, sprijinirea României în eforturile sale de dezvoltare a economiei, de desăvârșire a procesului de tranziție către o economie de piață și de consolidare a democrației, stabilirea unor instituții care să facă asocierea efectivă sunt câteva dintre obiectivele trasate în cadrul Acordului European.

² Acordul a fost ratificat de România prin Legea nr. 20/6 aprilie 1993, precum și de Parlamentul European (avizul conform), respectiv de Parlametele naționale ale statelor membre CEE.

1994

Strategia de preaderare

Consiliul European de la Essen (9-10 decembrie 1994) a stabilit adoptarea unei strategii de pregătire a aderării țărilor asociate din Europa Centrală și de Est ca membri cu drepturi depline.

Strategia de PreAderare s-a bazat pe trei categorii de instrumente: acordurile europene, dialogul structurat de monitorizare a implementării acordurilor și programul Phare.³

Înființarea consiliilor de asociere, a comitetelor de asociere la nivel ministerial și parlamentar a fost primul pas către o disciplină instituțională consistentă în cadrul procesului de asociere. Program deosebit de relevant în asistența financiară acordată de UE statelor asociate, Phare a contribuit nu doar la o temeinică asimilare a acquis-ului comunitar, ci mai ales la reforma internă a diferitelor sectoare și la restructurarea economică generală a țărilor în cauză.

1995

Declarația de la Snagov

Sub auspiciile Comisiei Naționale pentru elaborarea unei strategii în vederea integrării europene, experți ai partidelor politice parlamentare, reprezentanți ai mediului academic și ai societății civile au formulat o strategie în vederea aderării României la UE.

La data de **21 iunie 1995 s-a semnat Declarația de la Snagov** prin care se reafirma orientarea fermă a României spre promovarea statului de drept, a pluralismului politic și spre crearea unui mecanism eficient și durabil al economiei de piață, compatibil cu principiile, mecanismele și politicile Uniunii Europene.⁴

1995

Cererea de aderare la UE

La data de **22 iunie 1995, România a depus cererea oficială de aderare la Uniunea Europeană**, ca membru cu drepturi depline, prezentând totodată și Strategia Națională de Pregătire a Aderării României la UE. Strategia a abordat problematica aderării în contextul economico-social de la acea vreme. Principalele orientări ale acestei strategii naționale⁵ s-au referit la: folosirea optimă a cadrului oferit de acordul european de asociere în consolidarea dialogului structurat cu UE, dezvoltarea cooperării în materie de justiție și afaceri interne, pregătirea integrării în piața internă, consolidarea dezvoltării cooperării regionale, intensificarea circulației persoanelor, promovarea unei politici industriale articulate, integrarea în piața energetică europeană ș.a.

³ The European Union's pre-accession strategy for the associated countries of Central Europe – published by the European Commission – Directorate general External Relations, Bruxelles, 1994.

⁴ <http://www.cdep.ro/pdfs/snagov95.pdf>.

⁵ De la Essen la Cannes – Itinerariul strategiei românești de integrare europeană, Editura Academiei Române, București, 1995.

<p>1997</p> <p>Agenda 2000 / Opinia Comisiei Europene privind cererea de aderare</p>	<p>În iulie 1997, Comisia Europeană a adoptat documentul intitulat Agenda 2000, în care emite Opinia asupra cererii de aderare a României la Uniunea Europeană.⁶</p> <p>Doi ani mai târziu, în iunie 1999, România adoptă Programul Național de Aderare la Uniunea Europeană. Acesta avea drept obiectiv urmărirea îndeplinirii criteriilor de aderare stabilite la Copenhaga (1993), precum și realizarea priorităților incluse în Parteneriatul pentru aderare România-UE.</p>
	
<p>1999</p> <p>Consiliul European de la Helsinki</p>	<p>Decizia privind deschiderea negocierilor de aderare cu șase state candidate (România, Slovacia, Letonia, Lituania, Malta, Bulgaria) a fost luată în cadrul Consiliului European de la Helsinki (10-11 decembrie 1999).⁷</p>
	
<p>2000</p> <p>Deschiderea procesului de negociere a aderării</p>	<p>Procesul efectiv de negociere a fost lansat oficial în luna februarie 2000 (în cadrul reuniunii Consiliului UE pentru Afaceri Generale ce avea în vedere lansarea Conferinței Interguvernamentale) și a durat până în decembrie 2004.</p> <p>Seria de studii privind impactul aderării României la UE, realizate sub coordonarea Institutului European din România și puse la dispoziția echipelor de negociere cu Uniunea Europeană, a contribuit la fundamentarea anumitor documente de poziție.</p>
	

⁶ http://ec.europa.eu/enlargement/archives/pdf/dwn/opinions/romania/ro-op_en.pdf.

⁷ http://www.europarl.europa.eu/summits/hel1_en.htm.

2004**Încheierea negocierilor**

În cursul anului 2002, Parlamentul European a luat în considerare data de 1 ianuarie 2007 ca dată-țintă pentru aderarea României la Uniunea Europeană, iar la data de 13 noiembrie 2002, Comisia a adoptat o „Foaie de parcurs” pentru România și Bulgaria.

Consiliul European din 17 decembrie 2004 (Bruxelles) a confirmat **încheierea negocierilor** de aderare a României la Uniunea Europeană.⁸

Pe parcursul pre-aderării, Comisia Europeană a emis anual documente de evaluare privind progresele înregistrate în procesul de pregătire a aderării, respectiv rapoarte de monitorizare care evaluau gradul de îndeplinire a angajamentelor asumate de România în negocieri.

2005**Semnarea
Tratatului de
aderare**

La 13 aprilie 2005, Parlamentul European a adoptat Rezoluția privind aderarea României la UE la 1 ianuarie 2007, iar la **25 aprilie 2005 a fost semnat la Luxemburg Tratatul de Aderare la Uniunea Europeană a României și Bulgariei**. Tratatul, ratificat ulterior de toate statele membre ale Uniunii, prevedea posibilitatea adoptării unor măsuri de salvagardare în termen de până la trei ani de la aderare, în cazul unor deficiențe în domeniul transpunerii *acquis*-ului în domenii precum piața internă, justiție și afaceri interne.

Aderarea a fost însoțită de o serie de măsuri de acompaniere specifice ce vizau fondurile agricole, siguranța alimentelor, reforma sistemului judiciar și lupta împotriva corupției.⁹ S-a reliefat mecanismul de cooperare și verificare menit a monitoriza și a îmbunătăți funcționarea sistemului legislativ, judiciar și a sprijini eforturile României în combaterea corupției.¹⁰

2007**România – stat
membru UE**

La **1 ianuarie 2007, România devine stat membru al Uniunii Europene**, încheind astfel o etapă importantă de pregătire în vederea desăvârșirii parcursului său european.

⁸ Site-ul MAE, România, <https://www.mae.ro/node/1540>.

⁹ Site-ul RCE în România, http://ec.europa.eu/romania/about-us/eu_romania_ro.

¹⁰ Raport al Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind evoluția măsurilor de acompaniere în România după aderare, COM(2007) 378 final, Bruxelles, 27 iunie 2007, disponibil aici: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0378:FIN:RO:PDF>.

Capitolul 2.

Evoluția contextului regional și global și a percepției cetățenilor români în raport cu Uniunea Europeană

2.1. Context regional și global

Actualul context regional și internațional, caracterizat de multiple crize și incertitudine, ne îndreptățește să considerăm că proiectul european traversează în prezent cea mai dificilă perioadă de la crearea sa în urmă cu șase decenii. Împlinirea a șase decenii de la semnarea Tratatelor de la Roma, la 25 martie 2017, a fost un moment de celebrare pentru liderii europeni, dar și unul de reflecție asupra stadiului în care se află Uniunea și asupra perspectivelor sale de dezvoltare. Prin Declarația de la Roma, liderii europeni au reafirmat importanța principiilor și valorilor fundamentale pe care s-a realizat construcția europeană și, în baza acestora, voința comună de a contura împreună un viitor mai puternic, cu 27 de membri.¹¹

Summit-ul de la Roma a marcat un moment important în procesul amplu de reflecție privind viitorul Uniunii Europene, demarat cu ocazia reuniunii informale a șefilor de stat și de guvern de la Bratislava (16 septembrie 2016) și, totodată, a reconfirmat importanța menținerii unor abordări comune și coerente în vederea gestionării cu succes a provocărilor de pe agenda curentă și viitoare a UE.

Raportat la contextul actual al dezvoltării proiectului comunitar, un prim răspuns instituțional a fost oferit de Parlamentul European prin cele trei rapoarte aprobate în plen în data de 16 februarie 2017, rapoarte ce abordează aspecte diferite ale provocărilor cărora Uniunea Europeană trebuie să le facă față în actualul context: **Reforma Tratatelor, Profitând la maxim de Tratatul de la Lisabona**, respectiv **Consolidarea zonei euro**.

La 1 martie 2017, președintele Comisiei Europene, Jean-Claude Juncker a prezentat o **Carte albă privind viitorul Europei**¹², care a reprezentat contribuția Comisiei la Summitul de la Roma din 25 martie 2017. Intens dezbătută în capitalele europene, Cartea albă propune **cinci scenarii**, fiecare dintre ele conturând modul în care ar putea arăta Uniunea **la orizontul anului 2025**. Aceste aspecte fac obiectul dezbaterilor la nivelul Uniunii Europene, în perspectiva alegerilor pentru Parlamentul European din 2019.

Ca tonalitate generală, documentul respectiv prezintă principalele provocări ale momentului prin prisma celor cinci posibile scenarii și a principalelor domenii la care analiza se raportează, inclusiv: piață unică și comerț, Uniunea Economică și Monetară, spațiul Schengen, migrație și securitate, politica externă și de apărare, capacitatea de a produce rezultate. Documentul oferă o serie de ilustrări/exemplificări ale impactului pe care alegerea unuia din cele cinci scenarii l-ar genera asupra modului în care sunt elaborate și gestionate politicile europene. Este reafirmată în repetate rânduri importanța prezervării valorilor și principiilor care au asigurat, de-a lungul timpului, durabilitatea construcției europene și preocuparea de a asigura cât mai bine reducerea decalajelor între așteptările cetățenilor și rezultatele pe care UE le poate obține.

¹¹ Declarația liderilor a 27 de state membre și a Consiliului European, a Parlamentului European și a Comisiei Europene este disponibilă în limba română la pagina: https://ec.europa.eu/romania/news/declaratie_comuna_roma_2017_ro.

¹² Cartea albă a Comisiei Europene privind viitorul Europei, document disponibil la: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/carte_alba_privind_viitorul_europei_ro.pdf.

După cum am menționat anterior, **Summitul de la Roma** s-a finalizat prin adoptarea **Declarației de la Roma** care a enunțat patru piloni ai UE27: o Europă sigură și securizată; o Europă prosperă și durabilă; o Europă socială și o Europă mai puternică pe scena mondială, ca premise ale unei construcții viitoare, stabile și durabile.

Complexitatea temelor de pe agenda Uniunii reclamă o (re)calibrare atentă a acțiunii UE și este important, în acest sens, să se țină seama de implicațiile efectelor generate, spre exemplu, de criza migranților, care exercită o presiune crescândă, de tip nou, asupra Uniunii.

În cel mai recent discurs al său privind starea Uniunii, președintele Comisiei Europene, Jean-Claude Juncker lansa ipoteza unei „**crize existențiale**”¹³ a Uniunii Europene, coroborată cu declinul și contestarea ordinii mondiale liberale. După 2008, **criza economică și financiară** cu efecte la nivel global, turbulențele cronicizate din interiorul zonei euro și **recrudescența euroscepticismului** și a naționalismului excesiv au subminat din interior puterea normativă și forța de atracție a Uniunii Europene. Șomajul ridicat, mai ales în rândul tinerilor, și inegalitățile sociale, datoria publică, provocarea imensă reprezentată de integrarea **refugiaților** proveniți din Orientul Mijlociu și Africa de Nord, flagelul **terorismului** au provocat crize ce au afectat, succesiv sau simultan, toate statele membre.

Crizelor care au afectat Uniunea Europeană în ultimii ani li s-a adăugat procesul Brexit. La referendumul din 23 iunie 2016, populația britanică a votat în proporție de 52% în favoarea părăsirii Uniunii Europene. *Retragerea Marii Britanii, în circa doi ani de la momentul activării Articolului 50 al TUE, obligă la un proces de reflecție privind reforma UE.* Premierul Regatului Unit, Theresa May, a transmis la 29 martie 2017 o scrisoare Președintelui Consiliului European, Donald Tusk, confirmând că țara sa invocă articolul 50 din Tratatul de la Lisabona, dând astfel startul negocierilor pentru ieșirea Marii Britanii din Uniunea Europeană.

În plan securitar, **crizele din vecinătatea Uniunii Europene**, atât la est, cât și la sud, au generat necesitatea redefinirii cadrului Politicii de Vecinătate, inclusiv a Parteneriatului Estic.

În perioada următoare, marea provocare pentru Uniunea Europeană și pentru evaluarea puterii și influenței sale pe scena internațională va fi reprezentată de măsura în care aceasta va reuși să își păstreze coeziunea internă și să vorbească cu o singură voce pe o gamă variată de probleme atât interne, cât și externe.

De asemenea, este important ca Uniunea să se raporteze adecvat, în baza principiilor de parteneriat consolidat, la dezvoltarea relației sale cu NATO, prin implementarea măsurilor convenite de cooperare, în complementaritate, a relației UE-NATO.

2.2. Evoluția percepției cetățenilor români cu privire la Uniunea Europeană

Sondajul de tip Eurobarometru Standard a fost creat în 1974 pentru a ancheta opinia publică din statele membre cu privire la diferite aspecte ce țin de interesele naționale și integrarea europeană. Cu o structură și un conținut ce au suferit numeroase modificări de-a lungul timpului și având rolul unei analize comparative la nivel de percepție, acesta este realizat anual în fiecare primăvară și toamnă.

¹³ Sintagmă folosită de președintele Comisiei Europene Jean-Claude Juncker în discursul privind Starea Uniunii din 2016, disponibil la: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-16-3043_en.htm.

La modul general, între aderarea din 2007 și momentul actual, puține elemente perturbatoare au diminuat **încrederea românilor în Uniunea Europeană**, entuziasmul acestora de a sprijini o integrare europeană accelerată având atât o motivație socioeconomică, cât și una bazată pe sentimentul apartenenței la comunitatea europeană de valori. **La 10 ani de la aderare, încrederea românilor în Uniunea Europeană continuă să fie peste media europeană (52% vs 36%)**, aceasta scăzând însă, în raport cu momentul aderării (când înregistra un procent de 65%), pe fondul percepțiilor generate de criza economică prelungită, tensiunile geopolitice crescânde, crizei migrației și al provocărilor din ce în ce mai complexe cu care se confruntă Uniunea.

Perioada 2000-2006

În perioada premergătoare aderării, **în anii 2004-2005, românii au fost**, conform seriei Eurobarometrelor, **poporul cu cel mai ridicat nivel de încredere în Uniunea Europeană**. Potrivit **raportului pe anul 2004** (primul realizat pentru România în seria analizelor naționale bazate pe date ale Eurobarometrului), **românii aveau cel mai înalt grad de încredere în UE (74%)**, alături de lituanieni (68%) și de unguri (64%), **depășind cu mult media europeană (51% pentru UE25)**.¹⁴

În 2005, românii continuau să fie națiunea cu cea mai puternică raportare socială pozitivă la UE, cu toate că nivelul de încredere se afla în declin. Astfel, țările cu cea mai mare încredere în UE, în toamna anului 2005, erau România (64%), Portugalia (62%), Grecia (62%), Ungaria (57%) și Belgia (57%). Media europeană era de 46%.¹⁵

Perioada 2007-2016

În **primăvara anului 2007** gradul de încredere al românilor a fost din nou la cote ridicate, atingând **65%**, (media europeană fiind de 57%), cu numai două puncte procentuale mai puțin față de toamna anului 2006.¹⁶

Criza economică începută în 2008 a fost principalul catalizator pentru scăderea optimismului europenilor. Românii, deși au fost mai afectați decât media europeană, au rămas totuși în primele cinci cele mai optimiste națiuni din cadrul UE (pe locul al treilea, după Suedia și Danemarca, cu 29%). Schimbarea cea mai importantă, însă, nu a fost de clasament, ci de nivel al optimismului. La nivelul UE, scorul mediu de optimism personal legat de „viața proprie în general” s-a redus cu opt puncte procentuale. Pentru România însă, reducerea respectivă a fost aproape dublă, cu 15 puncte procentuale, de la 44% scor de optimism în martie 2008 la 29% în octombrie, același an. Criza economică nu a afectat însă, la nivelul UE, încrederea în instituțiile Uniunii, iar în România s-a putut observa

¹⁴ Eurobarometru Standard 62 (Toamnă 2004), disponibil la: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb62/eb62_ro_nat.pdf.

¹⁵ Eurobarometru Standard 64 (Toamnă 2005), disponibil la: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb64/eb64_ro_nat.pdf.

¹⁶ Eurobarometru Standard 67 (Primăvară 2007), disponibil la: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb67/eb67_ro_nat.pdf.

chiar o creștere a încrederii în Comisia Europeană și în Banca Centrală Europeană.¹⁷

Pe de altă parte, în anul **2008** **Romania** era în continuare **fruntașă la capitolul încredere în UE**, cu o pondere de 63% din populație, față de media UE27 de 47%.¹⁸ **În 2009**, 64% dintre români considerau că apartenența țărilor la UE era un lucru bun, față de media europeană de 53%.¹⁹

În 2014, mai mult de jumătate (59%) dintre români aveau o imagine pozitivă despre Uniunea Europeană (comparativ cu media europeană UE28 de 39%), iar *mai mult de jumătate dintre români credeau că Uniunea se îndrepta în direcția corectă pentru a ieși din criză și a face față noilor provocări globale* (65% față de media europeană de 46%). Uniunea Europeană înseamnă pentru români, în primul rând, libertatea de a călători (53%), democrație (29%) și moneda euro (25%). Principalele preocupări ale românilor se refereau atunci, în asentimentul majorității cetățenilor europeni, la șomaj, situația economică, precum și la creșterea prețurilor și a inflației.²⁰

Anul 2015 a fost dominat, la nivelul Uniunii Europene, de eforturile depuse în vederea soluționării crizei migranților cu care s-au confruntat și se confruntă încă statele membre. Ca urmare a crizei refugiaților, două treimi dintre români sprijineau principiul unei politici europene comune privind **migrația**, ponderea fiind în linie cu media europeană (68%). Referitor la **rolul jucat de Uniunea Europeană în lume**, *65% dintre români au fost de părere că vocea Uniunii conta în lume, în scădere cu 15 puncte procentuale comparativ cu anul anterior, iar 72% se declarau în favoarea unei politici externe comune a celor 28 de state membre, peste media europeană de 63%*. În același timp, 60% dintre români credeau că Uniunea Europeană se îndrepta în direcția corectă pentru a ieși din criză și a face față noilor provocări globale, acest procent fiind unul dintre cele mai ridicate la nivelul Uniunii (media fiind de 45%). **În ceea ce privește apropierea față de Europa și Uniunea Europeană, 64% dintre români se simțeau atașați și foarte atașați de Europa, iar 60% de Uniunea Europeană, situându-se din nou peste media europeană.**²¹

La un deceniu de la aderare, românii continuă să fie printre cei mai euroentuziaști europeni. Totodată, ei își păstrează viziunea mult mai optimistă decât media (67% vs 50%) asupra viitorului Europei, chiar dacă și aceasta a înregistrat o scădere relativă, dar nu la fel de dramatică, față de momentul aderării, când atingea un procent de 75% (față de media europeană de 69%). Analiza comparativă a fost realizată cu ajutorul datelor din **raportul național publicat în 2007**, respectiv, cea mai recentă iterație a sa, publicată de Reprezentanța Comisiei Europene în România la **3 martie 2017**.²²

¹⁷ Eurobarometru Standard 72 (Toamnă 2009), disponibil la: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb72/eb72_ro_nat.pdf.

¹⁸ Eurobarometru Standard 70 (Toamnă 2008), disponibil la: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb70/eb70_ro_nat.pdf.

¹⁹ Fact sheet, Eurobarometru Standard 72 (Toamnă 2009), disponibil la: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb72/eb72_fact_ro_en.pdf.

²⁰ Eurobarometru Standard 82 (Toamnă 2014), disponibil la: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb82/eb82_ro_nat.pdf.

²¹ Eurobarometru Standard 84 (Toamnă 2015), disponibil la: <http://ec.europa.eu/COMMFrontOffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/STANDARD/yearFrom/1974/yearTo/2015/surveyKy/2098>.

²² Eurobarometru Standard 86 (Toamnă 2016), Raport Național, disponibil la: https://ec.europa.eu/romania/sites/romania/files/raportul_national_eb_86.pdf.

Principalele probleme cu care se confruntă Europa

Imigrația și terorismul sunt în continuare considerate principalele două probleme cu care se confruntă Europa, dar procentul românilor care le-au indicat este în scădere față de anul trecut. **Românii consideră libera circulație a persoanelor, bunurilor și serviciilor în interiorul Uniunii ca fiind cea mai importantă realizare a Uniunii Europene (35% față de 26% media europeană)**. Drept urmare, mobilitatea persoanelor din alte state membre este percepută favorabil, în timp ce migrația persoanelor din afara Uniunii evocă un sentiment mai degrabă negativ. *Trei din cinci români se declară în favoarea unei politici europene comune privind migrația, însă ponderea lor este sub media celorlalte state și în scădere față de 2015.*

Principalele probleme cu care se confruntă România

Potrivit ES86, **situația economică**, pe de o parte, și **sistemul de îngrijire a sănătății și de securitate socială**, pe de altă parte, **sunt problemele cele mai importante cu care românii consideră că se confruntă România**. Două treimi dintre români au declarat că se simt cetățeni europeni, dar atunci când se referă la naționalitate, **47% dintre români se consideră atât români, cât și europeni, în timp ce 44% se consideră doar români.**

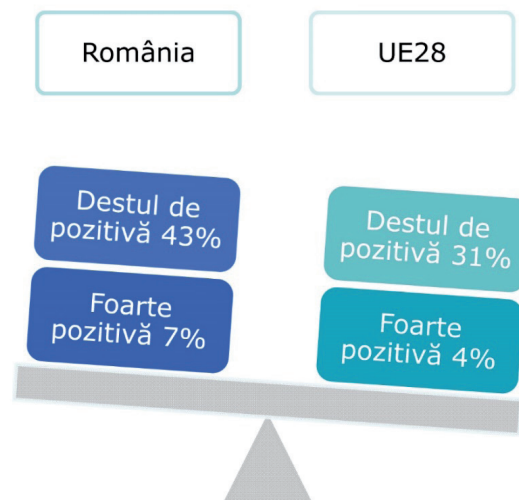
Un alt instrument de sondare a opiniei publice la nivel european este Parlametrul, axat pe modul în care europenii percep Parlamentul European, imaginea și rolul acestuia, pe măsura în care cetățenii îl cunosc, precum și pe aspecte ce țin de sentimentul de apartenență la Uniunea Europeană, identitate, cetățenie, politicile prioritare și valori.

Conform celui mai **recent Parlametru dat publicității în noiembrie 2016**, românii apreciau în proporție de **53%** (exact valoarea medie pentru întreaga Uniune Europeană) că **apartenența la UE** era un **lucru pozitiv** pentru țara lor. La nivel comunitar, *o majoritate absolută a europenilor consideră în continuare că apartenența la Uniunea Europeană este un lucru bun și că țara lor a beneficiat de statutul său de membră a UE.*²³

În ceea ce privește **partidele politice din România**, după căderea comunismului, liantul diferitelor linii discursive și programe de guvernare în planul politicii externe a fost obiectivul strategic prioritar al integrării euroatlantice, neexistând derapaje majore la nivel de discurs de tip xenofob sau eurosceptic.

²³ Parlametru Noiembrie 2016, disponibil la: http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2016/parlemetre/eb86_1_parlemeter_synthesis_ro.pdf.

Graficul 1. Percepția pozitivă a românilor în ceea ce privește Uniunea Europeană este susținută și de evaluarea imaginii acesteia: 50% dintre cetățenii români au o imagine pozitivă, mult peste media europeană (35%), ceea ce susține ipoteza potrivit căreia Uniunea Europeană se bucură de încredere în rândul românilor.

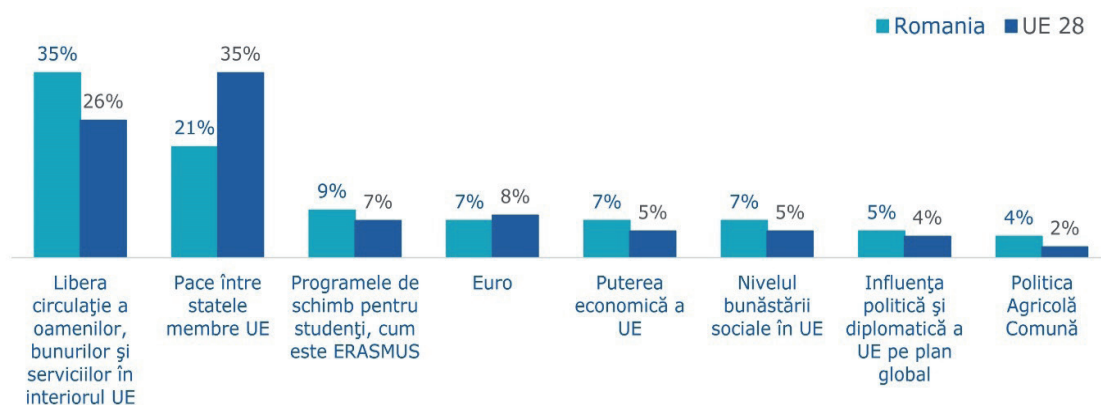

QA9 În general, imaginea pe care o aveți despre Uniunea Europeană este foarte pozitivă, destul de pozitivă, neutră, destul de negativă sau foarte negativă?

Sursă: Prezentare Raport Național EB86

https://ec.europa.eu/romania/sites/romania/files/prezentare_raport_national_eb86.pdf

Graficul 2. Românii consideră libera circulație a persoanelor, bunurilor și serviciilor în interiorul Uniunii ca fiind cea mai importantă realizare a Uniunii Europene (35% față de media europeană de 26%).

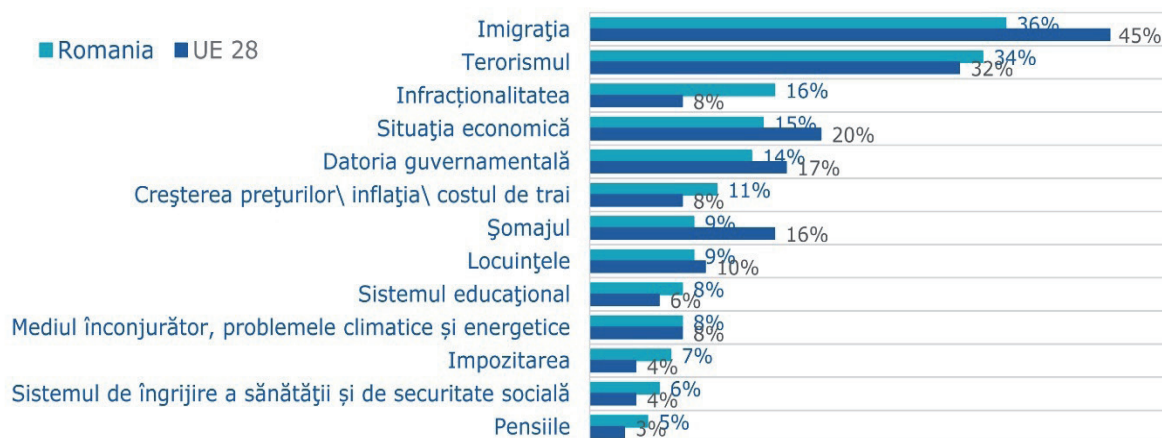

QD4a Care dintre următoarele considerați că reprezintă cel mai bun rezultat al UE? În primul rând?

Sursă: Prezentare Raport Național EB86

https://ec.europa.eu/romania/sites/romania/files/prezentare_raport_national_eb86.pdf

Graficul 3. *Imigrația și terorismul sunt în continuare considerate principalele două probleme cu care se confruntă Europa, dar procentul românilor care le-au indicat este în scădere față de anul trecut.*

QA5 Care credeți că sunt cele mai importante două probleme cu care se confruntă Uniunea Europeană în acest moment?

Sursă: *Prezentare Raport Național EB86*

https://ec.europa.eu/romania/sites/romania/files/prezentare_raport_national_eb86.pdf

Capitolul 3.

Apartenența României la Uniunea Europeană: avantaje reciproce

3.1. Aspecte generale privind apartenența României la Uniunea Europeană

Aderarea României la Uniunea Europeană a însemnat, în primul rând, o serie de avantaje reciproce atât pentru noul stat membru, cât și pentru comunitatea căreia i s-a alăturat.

Chiar dacă procesul de pregătire a început cu mulți ani în urmă, iar statul român și-a îmbunătățit pe parcurs legislația astfel încât să ajungă la standardele europene (preluarea acquis-ului comunitar), abia din momentul aderării (2007) România poate juca un rol direct în deciziile care se iau la nivel european.

Orice stat membru al UE delegă anumite competențe către Uniunea Europeană.

Să luăm un exemplu concret!

Sistemul de recunoaștere a calificărilor profesionale²⁴

Există 7 profesii reglementate sectorial pentru care diplomele românești beneficiază de recunoaștere automată la nivelul Uniunii Europene (medic, medic dentist, farmacist, asistent medical generalist, moașă, medic veterinar și arhitect).

De exemplu, un absolvent al Facultății de Medicină și Farmacie are posibilitatea să lucreze într-un alt stat UE fiindcă îi este recunoscută automat diploma, deci și dreptul de a-și practica meseria.

Delegarea anumitor puteri de decizie de către statele membre către Uniunea Europeană este realizată la nivelul unor competențe specifice. Competențele în cauză sunt de trei feluri și se referă la:

a) Competențe exclusive - UE este împuternicită să ia anumite decizii în mod exclusiv (există un anumit număr de domenii în care doar Uniunea poate să legifereze, precum: uniunea vamală, politica monetară pentru statele din zona euro, politica comună privind pescuitul, politica comercială comună, încheierea anumitor acorduri internaționale);

b) Competențe partajate - atât UE, cât și țările membre pot lua decizii (se referă la domeniile în care atât Uniunea Europeană, dar și statele membre pot legifera, precum: piața internă, politica socială, mediul, protecția consumatorilor, energia, cooperarea pentru dezvoltare și ajutorul umanitar etc.);

²⁴ Directiva 2005/36/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 septembrie 2005 privind recunoașterea calificărilor profesionale.

c) Competențe de sprijinire - **Uniunea Europeană nu poate să intervină decât pentru a sprijini, coordona sau completa acțiunea țărilor UE în anumite domenii, precum: industria, cultura, turismul, educația și formarea, protecția civilă etc.**

Să luăm câteva exemple!

Competență exclusivă (doar UE legiferează)

Uniunea vamală reprezintă una dintre competențele exclusive ale Uniunii Europene, ceea ce înseamnă că prin măsurile adoptate la nivelul UE, bunurile circulă liber, indiferent dacă au fost fabricate în statele membre sau importate din afara acestora.

În cazul statelor membre, o mașină fabricată în România poate să fie trimisă în Portugalia fără a plăti taxe vamale, iar pentru produse fabricate în afara UE - taxa vamală este percepută, în general, doar la prima intrare pe teritoriul UE. Pentru un telefon care ar veni din Japonia, taxa vamală ar fi plătită doar în România dacă aici ar fi punctul de intrare, chiar dacă telefonul s-ar îndrepta spre Ungaria ca destinație finală.

Competență partajată (UE și țările membre legiferează)

Un domeniu în care atât Uniunea Europeană cât și statele membre pot să adopte reglementări este cel al protecției consumatorilor.

Spre exemplu, datorită legislației europene avem dreptul de a returna un produs în 14 zile lucrătoare fără nicio penalitate atunci când îl cumpărăm de la distanță (un magazin online).

Competența partajată în acest domeniu înseamnă că nu doar Uniunea Europeană stabilește ce decizii se iau pentru protecția consumatorilor, ci și statele membre au dreptul de a adopta diferite măsuri specifice.

Competență de sprijinire (UE nu intervine decât pentru a sprijini statele membre)

Luăm ca exemplu concret educația, în acest caz. Deși sistemul de educație diferă de la o țară la alta în Uniunea Europeană, există programe finanțate de către Comisia Europeană în scopul sprijinirii statelor membre pentru a oferi oportunități egale cetățenilor săi.

Astfel, prin programul Erasmus+, care continuă generațiile anterioare de programe europene (Învățare pe Tot Parcursul Vieții (LLP), Tineret în Acțiune, Erasmus Mundus, Tempus etc.), orice tânăr din Uniunea Europeană are posibilitatea de a studia, a participa la cursuri de formare și de a face voluntariat în orice alt stat membru UE și nu numai. Statisticile ne arată că în primul an de implementare a noului program Erasmus+ în România (2014), 21 147 de tineri s-au bucurat de oportunitățile pe care le-a oferit acest program²⁵. De asemenea, aproximativ 9 milioane de persoane din Europa, nu numai tineri, au beneficiat de diferite mobilități de dezvoltare academică și profesională în proiecte europene, începând din 1987 și până în prezent.

²⁵ Sursă informații: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/statistics/2014/romania_en.pdf.

Pe lângă cele trei competențe definite deja, există, de asemenea, obligația statelor membre și a Uniunii de a acționa, în comun, în sensul coordonării politicilor economice și de ocupare a forței de muncă ale statelor membre pentru a permite promovarea progresului economic și social în cadrul Uniunii. Poziția de stat membru în UE implică nu doar dreptul statului respectiv de a participa la procesul decizional, dar și **drepturi care rezultă din calitatea de cetățean european**. Fiecare persoană care deține naționalitatea unui stat membru este automat și cetățean european. Acest lucru nu înseamnă că cetățenia română este, de exemplu, înlocuită de cetățenia europeană, ci faptul că cele două co-există, acționând în comun. Cetățeanul român se bucură atât de drepturile și beneficiile care există în România, dar și de cele care au fost stabilite la nivel european.

Drepturi derivând din calitatea de cetățean european

Dreptul de a locui, a munci și a te pensiona oriunde în Uniunea Europeană²⁶

Cetățenii români pot locui în alte state membre fără niciun fel de restricție până la 3 luni, doar pe baza faptului că au documentul de identitate sau pașaportul valabil.

După 3 luni, e nevoie să fie îndeplinite anumite condiții administrative (înregistrarea la autoritățile competente de la locul de ședere).

Dreptul de a avea reședința permanentă într-un alt stat membru se obține după 5 ani, interval în care persoana în cauză trebuie să fi locuit acolo cu forme legale.

Dreptul de a beneficia de protecție consulară în țări terțe (unde nu există o ambasadă a propriei țări)

Pentru a călători într-un alt stat membru nu este nevoie decât de **cartea de identitate sau de pașaport**, neexistând restricții legate de intrarea într-o altă țară membră UE (vize etc.).

În cazul călătoriilor făcute în afara Uniunii Europene, cetățenii români (de exemplu) beneficiază de **protecție consulară din partea unei ambasade aparținând unui stat membru UE**, în cazul în care nu există o ambasadă a României în locul respectiv.

Spre exemplu, dacă un cetățean român are nevoie de protecție consulară în Ecuador și nu se poate deplasa până în Peru (reprezentarea diplomatică a României în Ecuador este asigurată de Ambasada României în Peru) se poate adresa Ambasadei Franței în Ecuador.

Dreptul de a alege și de a fi ales

Cetățenii statelor membre votează în cadrul **alegerilor europarlamentare**, la fiecare 5 ani, dar au și posibilitatea de a candida ei înșiși la alegerile locale organizate în statele membre în care locuiesc (în măsura respectării legii electorale).

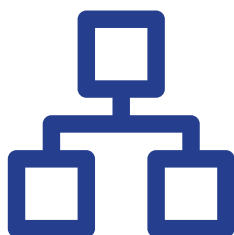
În ultimii ani, mai mulți români au candidat la alegerile locale din statele membre în care s-au stabilit, iar unii dintre aceștia au primit voturile majorității pentru a ocupa **poziția de primar ori de consilier local**. Astfel de situații au fost întâlnite îndeosebi în Spania și Italia.

²⁶ Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE

Pe lângă drepturile prezentate mai sus, mai sunt și altele ce țin de **posibilitatea de a adresa petiții Parlamentului European sau plângeri Ombudsmanului European**, de a contacta și a primi un răspuns din partea oricărei instituții europene într-una dintre cele 24 de limbi oficiale și ocazia de a dezvolta o inițiativă cetățenească.

Calitatea de stat membru implică, și în cazul României, reprezentare proporțională în fiecare din cele 7 instituții ale UE:

Dreptul de a fi reprezentat în cadrul instituțiilor europene

1. În **Parlamentul European**, România are 32 de europarlamentari, aleși în urma scrutinului din 2014;
2. În **Comisia Europeană**, România este reprezentată de un comisar, actualul fiind responsabil de portofoliul politicii regionale;
3. În **Consiliul European**, statul român este reprezentat la cel mai înalt nivel de președinte sau de prim-ministru;
4. În **Consiliul Uniunii Europene**, România este reprezentată de miniștrii de resort, în funcție de domeniul în care se negociază sau se adoptă legislația europeană (în fiecare din cele 10 consilii);
5. **Curtea de Justiție a Uniunii Europene** este compusă dintr-un judecător din fiecare țară a UE și din 11 avocați generali;
6. **Curtea Europeană de Conturi** are în componență câte un reprezentant din fiecare stat membru;
7. **Consiliul General al Băncii Centrale Europene (BCE)**, format din președintele BCE, vicepreședintele BCE și guvernatorii băncilor centrale naționale (BCN) ale celor 28 de state membre ale UE. BNR este parte a **Sistemului European al Băncilor Centrale**, format din Banca Centrală Europeană și băncile centrale naționale (BCN) ale tuturor statelor membre ale UE, indiferent dacă au adoptat sau nu moneda euro.

Vom puncta în cele ce urmează **felul în care aderarea la Uniunea Europeană a îmbunătățit viața cetățenilor români**, referindu-ne atât la exemple din viața de zi cu zi, cât și la aspecte mai puțin tangibile, dar foarte importante în ceea ce privește poziționarea României pe plan european.

3.2. Beneficiile aderării la Uniunea Europeană pentru România

Unul dintre cele mai importante argumente pe care le au în vedere țările care își doresc să adere la Uniunea Europeană este legat de **dezvoltarea economiei**. Fiecare stat urmărește să ofere un nivel de trai mai bun cetățenilor săi, iar acest fapt se vede în dorința de a aparține unei construcții economice stabile cum este UE. În ceea ce privește România, aderarea la UE a contribuit la creșterea schimburilor comerciale cu partenerii europeni, impulsivarea investițiilor străine directe și stimularea antreprenoriatului. Cum se traduc aceste lucruri în cifre, observăm în tabelul următor:

Dezvoltarea economiei românești în perioada 2007-2016²⁷

Dublarea produsului intern brut

Perioada 2007-2016 a fost caracterizată de o dezvoltare economică și socială semnificativă, produsul intern brut aproape dublându-se în 10 ani, deși perioada analizată a fost marcată de cea mai mare criză economico-financiară și a datoriilor suverane din Europa ultimului secol.

Pe de altă parte, dacă ne referim la PIB/locuitor raportat la PCS²⁸, România se apropie de 60% din PIB din media UE28, față de 43% în 2007²⁹.

Îmbunătățirea structurii economiei românești

+6,3%

Ponderea valorii adăugate din agricultură s-a redus la jumătate în 2016 față de 2005 (când era de 12,1%), în timp ce contribuția serviciilor la formarea PIB s-a majorat cu 6,3 puncte procentuale (în 2005, ponderea era de 49%).³⁰

Aceste evoluții au avut loc pe fondul menținerii unui sector industrial orientat către export.

Accesul produselor românești la piața europeană

+4,7%

Ponderea exporturilor de mărfuri intracomunitare s-a majorat cu 4,7 puncte procentuale, de la 70,5% în 2006 la 75,2% în 2016, ceea ce înseamnă că mai multe produse românești au ajuns pe piața europeană.

Îmbunătățiri semnificative ale situației de pe piața muncii

66,8%

Astfel, pe fondul redresării creșterii reale și potențiale, rata de ocupare a populației din categoria de vârstă 20-64 ani s-a îmbunătățit ușor ajungând la 66,8%, ceea ce situează România la o distanță de 3,2 puncte procentuale de ținta stabilită în Strategia Europa 2020.

Rata șomajului calculată conform criteriilor BIM (Biroul Internațional al Muncii) estimată pentru 2016 este de 6%, una dintre cele mai mici din rândul statelor central și est-europene.

Cifra de afaceri medie pe societate

+64%

Influxul de investiții străine directe europene în domeniul întreprinderilor mici și mijlocii a fost una dintre premisele creșterii performanței economice a firmelor românești.

În 2015, cifra de afaceri medie pe societate a ajuns la 1,8 milioane lei, în creștere cu 64% față de nivelul din 2006.

Profitul brut pe total economie a crescut în aceeași perioadă cu circa 53%.

²⁷ Secțiune realizată cu ajutorul datelor statistice oferite de Ministerul Finanțelor Publice.

²⁸ Puterea de Cumpărare Standard

²⁹ Conform datelor Eurostat: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/mapToolClosed.do?tab=map&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00114&toolbox=types#>.

³⁰ Conform datelor Comisiei Naționale de Prognoză: <http://www.cnp.ro/user/repository/13d8770e862eb522b62f.pdf>.

Creșterea veniturilor populației

Câștigul salarial mediu brut s-a majorat în 2016 cu 146% în termeni nominali față de 2006, iar în termeni reali dinamica a fost de 66%.

Se poate afirma că politica salarială a avut o tendință de aliniere la standardele europene, având în vedere faptul că, după criză, **ponderea salariului minim în câștigul mediu brut s-a îmbunătățit semnificativ**, ca urmare a majorării salariului minim până la 264 euro în 2016, de la circa 100 euro în 2006.

Faptul că au avut loc îmbunătățiri semnificative pe piața muncii și au crescut veniturile populației a condus la **ameliorarea indicatorilor de sărăcie și excluziune socială**. Ponderea populației aflată în risc de sărăcie și excluziune socială s-a redus în comparație cu perioada de preaderare, însă rămâne în jurul valorii de 40%. Statisticile Eurostat menționează că, între 2008 și 2015, **1 990 000 persoane au ieșit din zona de risc de sărăcie și excluziune socială**.

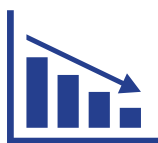
La polul celălalt, conform unei analize a sectoarelor care aveau cele mai mari salarii medii în 2007 versus 2016³¹, se observă o schimbare semnificativă pe piața muncii: dacă în urmă cu zece ani bancherii erau pe primul loc în topul celor mai bine plățiți angajați din economie, **în prezent angajații din IT le-au luat locul**. Astfel, un angajat din sectorul serviciilor informatice a câștigat, în medie în 2016, 5 382 de lei net/lună în 2016, în timp ce un angajat din sectorul bancar a câștigat, în medie, câte 4 309 de lei net/lună în aceeași perioadă.

Dezvoltarea economiei românești a beneficiat și de ajutorul fondurilor europene. Impactul Fondurilor Structurale și de Coeziune (FSC) pentru perioada 2009 – 2016 asupra unor indicatori socio-economici (produsul intern brut, investițiile, ocuparea și rata șomajului, consumul și salariul mediu) a fost estimat la începutul anului 2016 de către Comisia Națională de Prognoză³² pe baza unui model de analiză utilizat și de către Comisia Europeană, adaptat la nivel național. Concluzia generală a simulării CNP a fost aceea că implementarea Instrumentelor Structurale în perioada 2009-2016 a avut un efect net pozitiv asupra economiei și societății românești, după cum poate fi observat în tabelul următor³³:

Creșterea produsului intern brut real

Efectul net al implementării fondurilor europene, în decursul perioadei 2008-2016 este pozitiv, astfel că produsul intern brut real (prețuri constante 2010) este, cumulat la finele acestui interval, cu 13,6% mai mare decât ar fi fost în absența acestor fonduri.

O rată a șomajului mai mică

Beneficiile fondurilor europene se văd și în evoluția ratei șomajului, care a fost, la sfârșitul anului 2016, cu 3,7 puncte procentuale mai scăzută decât ar fi fost fără aceste fonduri.

³¹ Sursă date statistice: Ministerul Economiei, Comerțului și Relațiilor cu Mediul de Afaceri.

³² Impactul macroeconomic al fondurilor europene în perioada 2009-2016 a fost măsurat pe baza simulării HEROM.

³³ Sursă date statistice: Ministerul Fondurilor Europene/Comisia Națională de Prognoză.

O rată a ocupării mai mare

Impactul fondurilor UE asupra ocupării: o majorare de 4,6%, la finele lui 2016.

Creșterea salariului mediu

S-a înregistrat o creștere semnificativă (29,9%, cumulată 2008-2016) a nivelului remunerației medii pe salariat.

De asemenea, dacă ar fi analizăm **diferența dintre fondurile europene care au sosit în România și contribuțiile pe care le-am achitat din postura de stat membru (2007-2017)**³⁴, situația ar arăta în felul următor:

14 miliarde de euro au plecat din România către bugetul UE sub formă de contribuții pentru susținerea politicilor europene.

41 miliarde de euro au intrat dinspre bugetul UE spre România (în principal sub forma fondurilor de coeziune și cele dedicate politicii agricole și dezvoltării rurale).

27 miliarde euro au intrat în plus în România față de cât am contribuit pentru bugetul UE.

Politica de coeziune/politica regională a sprijinit constant și consistent procesul de integrare europeană, contribuind astfel la creștere economică și la crearea de noi locuri de muncă. Fără politica de coeziune, disparitățile regionale la nivelul UE ar fi fost și mai mari. Mai mult, această politică a reușit să furnizeze strategii de dezvoltare integrată, care reunesc intervenții din domenii diverse, precum infrastructura, resursele umane și mediul de afaceri, protecția mediului, schimbările climatice și eficiența energetică, într-un pachet de măsuri coerente, care se adresează contextului regional sau chiar local.

*Să luăm un exemplu concret de implementare a fondurilor europene în România*³⁵

Proiectul „**Ro-NET – Dezvoltarea infrastructurii de bandă largă în zone nedeservite**” este unul dintre cele mai mari proiecte de comunicații ce va fi implementat de România și va realiza infrastructură de comunicații de 3 265 Km pentru 783 de localități.

Contribuția UE la acest proiect este de 69,04 milioane euro (faza I, cu un buget de 15,19 milioane euro, din POS CCE 2007-2013 și faza II cu un buget de 53,85 milioane euro, din POC 2014-2020).

³⁴ Date disponibile aici: <http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/buget/reformabugetue/BFN31012017.pdf>.

³⁵ Secțiune construită cu ajutorul datelor oferite de Ministerul Fondurilor Europene.

La 31 martie 2017, **rata estimată de absorbție** pentru cele 7 programe operaționale 2007-2013 (POR, POST, POSM, POSCCE, POSDRU, PODCA și POAT), este de **peste 85% din alocarea UE (aproximativ 19,2 miliarde euro)**. Pentru **perioada 2014-2020, alocarea de care beneficiază România din Fondurile Europene Structurale și de Investiții este de aprox. 31 miliarde euro** (include alocările pentru politica de coeziune, politica agricolă, politica maritimă și de pescuit).

Un alt domeniu care a căpătat și mai multă importanță odată cu aderarea României la UE este cel al energiei. România face parte acum din a doua piață de energie din lume ca număr de consumatori, iar aprofundarea procesului de liberalizare ce caracterizează piața europeană va permite consumatorilor români **să-și aleagă furnizorul de energie electrică și de gaze naturale**. Ca atare, aceștia vor avea posibilitatea să negocieze direct cu furnizorii termenii și condițiile privind prestarea serviciului de furnizare a energiei electrice/gazelor naturale, cum ar fi prețurile, modalitățile de plată și calitatea serviciului.

De asemenea, apartenența la UE menține dreptul statului membru de a decide cu privire la propriul mix energetic, în raport de nevoile, profilul și strategia de dezvoltare. Totodată, asumarea unor obiective, la nivel european, în domeniul schimbărilor climatice presupune o serie de obligații cărora România trebuie să le răspundă (ex. promovarea eficienței energetice și a creșterii gradului de utilizare a energiei din surse regenerabile).

Unul dintre cele mai importante proiecte din sectorul energiei a fost dezvoltat în cadrul inițiativei CESEC – Central East South Europe Gas Connectivity, unde România, alături de state de regiunea centrală și sud-est europeană, își propune dezvoltarea de proiecte strategice, cum este și **BRUA - Coridor de transport gaze naturale Bulgaria – Romania – Ungaria – Austria**, inițiativă care vizează crearea unei capacități de transport între punctele de interconectare existente între sistemul românesc, maghiar și cel bulgar. BRUA este un proiect de infrastructură de importanță majoră pentru întreaga regiune, cu beneficii pentru fiecare dintre statele partenere din regiune. **Sprijinul oferit de Comisia Europeană** prin semnarea grantului de finanțare la începutul lunii septembrie 2016 este o confirmare incontestabilă a rolului central al proiectului BRUA la conceptul arhitecturii de securitate energetică a regiunii.³⁶

Aderarea la Uniunea Europeană a avut un impact pozitiv și în domeniul transporturilor³⁷, astfel că o serie de directive europene aplicate sau în curs de aplicare în legislația românească au contribuit la o mai bună respectare a drepturilor pasagerilor (ca de exemplu, **compensarea și asistența pasagerilor** în eventualitatea refuzului la îmbarcare și anulării sau întârzierii prelungite a zborurilor sau faptul că navele de navigație interioară care transportă pasageri trebuie să fie **construite și echipate pentru „persoane cu mobilitate redusă”**).

De asemenea, în ceea ce privește **implementarea fondurilor europene în sectorul transporturilor**, am ales câteva exemple reprezentative pentru fiecare sub-domeniu (rutier, feroviar, naval și aerian).

³⁶ Sursă informații: Ministerul Energiei.

³⁷ Secțiune construită cu ajutorul datelor oferite de Ministerul Transporturilor și Ministerul Fondurilor Europene.

Proiecte din domeniul transporturilor implementate cu ajutorul fondurilor europene

Sectorul rutier

Construcția autostrăzii Nădlac-Arad:

- „Proiectare și execuție autostrada Nădlac-Arad și Drum de Legătură, Lot 1: km 0+000 – km 22+218”, rezultate: 22,0 km autostradă și 6,8 km drum de legătură;
- „Proiectare și Execuție Autostrada Nădlac-Arad și Drum de legătură, Lot 2: km 22+218 – Km 38+882 pentru remedierea lucrărilor existente și finalizarea lucrărilor rămase de executat”, rezultate: 16,8 km autostradă.

Tot în cadrul POS Transport, prin proiectul „**Construcția autostrăzii Arad-Timișoara (inclusiv varianta de ocolire Arad)**”, în valoare totală de aprox. 1,89 miliarde lei, s-a realizat proiectarea, supervizarea și construcția a 44,5 km de autostradă (2x2) între municipiile Arad și Timișoara, din care 12,25 km varianta de ocolire a municipiului Arad și 32,25 km tronsonul de autostradă Arad-Timișoara.

Sectorul feroviar

- Modernizarea unor stații de cale ferată din România, printre care: Stațiile CF Giurgiu Oraș, Slobozia Veche Călărași Sud, Piatra Neamț, Botoșani, Vaslui, Brăila, Sfântu Gheorghe, Târgu Mureș, Zalău, Bistrița, Slatina, Râmnicu Vâlcea, Reșița Sud și Pitești;
- Reabilitarea liniei de cale ferată Brașov – Sighișoara, subsecțiunile de capăt Brașov-Apața și Cața-Sighișoara, prin finanțare CEF (Connecting Europe Facility).

Sectorul naval

- Pregătirea digului de larg a portului Constanța;
- Dezvoltarea capacității feroviare în sectorul fluvio-maritim al Portului Constanța;
- Pod rutier la km 0+540 al Canalului Dunăre Marea Neagră și lucrări aferente infrastructurii rutiere și de acces a Portului Constanța.

Sectorul aerian

- Reabilitarea infrastructurii de mișcare a Aeroportului Craiova;
- Extindere și Modernizare Suprafețe Aeroportuare la Aeroportul Oradea;
- Proiectul „**Dezvoltarea și modernizarea aeroportului internațional Iași**”, în valoare totală de aproximativ 244 milioane lei, finanțat prin POS Transport a însemnat construcția unei piste noi cu lungimea de 2 400 m și o lățime de 60 m, extinderea suplimentară a platformei pentru parcare aeronave și construcția unui terminal de pasageri T3.

Mediul³⁸ reprezintă un alt domeniu prioritar pentru Uniunea Europeană, dar și un sector în care România a făcut progrese odată cu aderarea. Ținând cont de faptul că **România este singurul stat membru UE pe teritoriul căruia se găsesc 5 regiuni biogeografice** [alpină (23%), continentală (53%), panonică (6%), stepică (17%) și pontică (1%), ultimele două fiind prezente doar pe teritoriul țării noastre], dar și 60% din populația de urși, 40% din populația de lupi și 50% din populația de râși a Europei, atenția acordată prezervării și promovării patrimoniului natural a devenit tot mai mult o prioritate, dar și o necesitate.

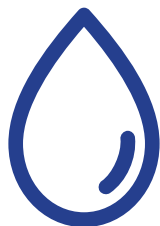
Ca obligație de aderare la UE, **România a desemnat siturile Natura 2000**, care reprezintă arii naturale protejate de interes comunitar, ale căror beneficii, pe lângă importanța științifică, constau în asigurarea păstrării în bună regulă a capitalului natural, într-o îmbinare armonioasă cu activitățile umane. Astfel, România deține în prezent **o rețea de arii naturale protejate ce acoperă o suprafață de 24% din suprafața țării**.

De asemenea, **în contextul proiectelor finanțate prin Programul Operațional Sectorial "Mediu" (POS Mediu) 2007-2013 și continuate prin Programul Operațional Infrastructură Mare (POIM) 2014-2020, România a beneficiat și beneficiază de fonduri semnificative pentru modernizarea/extinderea infrastructurii de mediu**. Astfel, în ceea ce privește POS Mediu au fost alocate fonduri europene în valoare de 4,41 miliarde euro, iar gradul de absorbție a fost de 78,55%.

Să luăm câteva exemple concrete de proiecte finanțate în domeniul mediului

Extinderea și modernizarea sistemelor de apă și apă uzată, care a avut drept obiectiv principal îmbunătățirea calității și accesului la infrastructura de apă și apă uzată, prin asigurarea serviciilor de apă și canalizare în majoritatea zonelor urbane, până în anul 2015.

Prin Programul Operațional Sectorial Mediu a fost finanțat proiectul „**Extinderea și reabilitarea sistemelor de apă și apă uzată din județele Cluj/Sălaj**”, în valoare de peste 557 milioane lei.

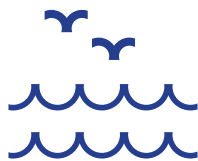
Proiectul a implicat o serie de investiții importante pentru îmbunătățirea procedurii de tratare a apei potabile și a distribuției acesteia, cât și pentru colectarea apelor menajere în opt aglomerații urbane situate în județele Cluj și Sălaj: Cluj-Napoca, Zalău, Dej, Gherla, Șimleu Silvaniei, Jibou, Huedin și Cehu Silvaniei.

Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor și reabilitarea siturilor istorice contaminate în cel puțin 30 de județe până în 2015.

Au fost semnate 40 de contracte de finanțare în valoare totală de aproximativ 1,4 miliarde euro din care 32 de contracte în domeniul managementului deșeurilor și 8 contracte în domeniul reabilitării zonelor poluate istoric.

³⁸ Secțiune construită cu ajutorul datelor oferite de Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor și Ministerul Fondurilor Europene.

„Protecția și reabilitarea părții sudice a litoralului românesc al Mării Negre în zona municipiului Constanța și zona Eforie Nord” reprezintă un proiect în valoare de aprox. 142,8 milioane euro, finanțat prin POS Mediu.

Prin intermediul acestui proiect s-a obținut reabilitarea prin epiuri/diguri a 0,841 km de apărare a părții sudice a litoralului românesc, realizarea a 4,865 km de noi apărări prin epiuri/diguri noi sau prelungite și prin demolarea a 4 epiuri vechi, precum și înnisiparea a 5,77 km de plajă.

Reducerea poluării și diminuarea efectelor schimbărilor climatice prin restructurarea și reabilitarea sistemelor de încălzire urbană pentru atingerea țintelor de eficiență energetică în localitățile cele mai afectate de poluare din România.

În perioada de programare a POS Mediu, au fost aprobate 7 proiecte, cu o valoare totală de aproximativ 392 milioane Euro.

Implementarea sistemelor adecvate de management pentru protejarea naturii, protecția și îmbunătățirea biodiversității și a patrimoniului natural, prin sprijinirea managementului ariilor protejate, inclusiv prin implementarea rețelei Natura 2000.

Au fost aprobate 215 proiecte, cu o valoare totală de aproximativ 200 milioane Euro.

Implementarea infrastructurii adecvate de prevenire a riscurilor naturale în zonele cele mai expuse la risc a avut drept obiectiv principal reducerea riscului de producere a dezastrelor naturale care afectează populația, prin implementarea măsurilor preventive în cele mai vulnerabile zone ale țării, până în anul 2015.

În perioada de programare au fost aprobate 42 de proiecte, în valoare totală de aproape 526 milioane euro.

Domeniul agriculturii și dezvoltării rurale³⁹ a beneficiat în urma aderării de deschiderea pieței către și pentru statele membre, permițându-se accesul liber al produselor agroalimentare românești pe piața europeană.

Datorită aderării la Uniunea Europeană, a fost posibilă **scăderea deficitului comercial** (diferența dintre exporturi și importuri) cu produse agroalimentare (animale vii și produse animale, produse vegetale, grăsimi și uleiuri animale și vegetale, produse alimentare, băuturi și tutun) de circa 17 ori din 2007 până în 2015 (de la 2 217 milioane euro în 2007 la 128,9 milioane euro în 2015). Un alt aspect important îl reprezintă **creșterea exporturilor de produse agroalimentare către țările UE**, de circa 5 ori, de la 747,4 milioane euro în 2007 la 3 889 milioane euro în 2015.

În ceea ce privește fondurile europene, **principalele beneficii** aduse de acestea se referă la dezvoltarea economiei, a infrastructurii rurale și consolidarea fermelor comerciale și a exploatațiilor din România,

³⁹ Secțiune construită cu ajutorul datelor oferite de către Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale.

concomitent cu creșterea veniturilor fermierilor și modernizarea exploatațiilor agricole. De exemplu, în 2007 fondurile alocate României pentru sprijin direct destinat agricultorilor au fost de 441,9 milioane euro, ajungând în anul 2017 până la valoarea de 1 801,3 milioane de euro. De aceste fonduri au putut beneficia circa 1,2 milioane de fermieri, pentru o suprafață agricolă de circa 9,6 milioane hectare.

Un alt sector care a beneficiat de sprijin este cel al agriculturii ecologice, unde s-a înregistrat creșterea numărului de operatori certificați și a suprafețelor cultivate în sistemul de agricultură ecologică, astfel că în anul 2010 numărul total de operatori certificați ecologic era de 3 155, iar în anul 2016 numărul acestora a crescut la 11 383 de operatori (în anul 2010, suprafața totală era de 182 705,7 ha, iar la sfârșitul anului 2015 totalul suprafeței cultivate ecologic a fost de 245 923,9 ha).

Să luăm câteva exemple concrete de proiecte finanțate din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală

- 48 321 fermieri care au participat la activități de formare profesională și 15 717 fermieri consiliați (eligibili), prin Măsura 111 „Formare profesională (training), informare și difuzare de cunoștințe”.

- 68 373 fermieri care au accesat măsurile de Instalare a tinerilor fermieri (M112), Modernizarea exploatațiilor agricole (M121) și Sprijinirea fermelor agricole (de semi-subsistență (M141).

- 2 693 IMM-uri care au realizat activități non-agricole în spațiul rural, prin Măsura 312 „Sprijin pentru crearea și dezvoltarea de microîntreprinderi”.

3 milioane

- 3 000 000 locuitori ai mediului rural, beneficiari de proiecte de infrastructură, de renovare și dezvoltare a satelor.

- 4 143 km drumuri comunale modernizate prin Măsura 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale.

- 5 403 locuri de muncă pentru femei (instalate ca șef de exploatație) și 12 770 tineri fermieri instalați în mediul rural prin Măsura 112 „Instalarea tinerilor fermieri”.

Politica regională a Uniunii Europene urmărește reducerea diferențelor de dezvoltare nu doar între statele membre, ci și între regiuni. **Analiza evoluției disparităților de dezvoltare dintre UE27 și România relevă o reducere a disparităților la nivel național**, având în vedere creșterea raportului PIB/locuitor în raport cu media UE.

Pe de altă parte, la nivel regional, diferențele dintre cea mai dezvoltată regiune (București-Ilfov) și cea mai puțin dezvoltată (Regiunea Nord-Est) au crescut de aproape trei ori, regiunea București-Ilfov înregistrând un ritm de dezvoltare extrem de ridicat în perioada post-aderare. În acest context, **Programul Operațional Regional (alături de celelalte fonduri care sprijină politica de coeziune)**, prin proiectele menite să susțină reducerea decalajelor în interiorul României, dar și dintre România și celelalte state membre, rămâne unul deosebit de important pentru România atât în actualul Cadru Financiar Multianual, cât și în cele care vor urma în perioada post-2020.

Rezultate concrete ale Programului Operațional Regional 2007-2013

Prin proiectele finanțate din **Programul Operațional Regional 2007-2013** și finalizate în cele opt regiuni de dezvoltare, până la data de 31 octombrie 2016, au fost realizate următoarele:

- 2 723 km de drum județean și străzi orașenesti reabilitate/modernizate;
- 24 582 locuri de muncă nou create;
- 2 407 companii sprijinite;
- 98 de unități medicale reabilitate;
- 225 de centre sociale reabilitate;
- 494 de unități de învățământ reabilitate;
- 74 de structuri de sprijinire a afacerilor;
- 589 proiecte în turism sprijinite.

După cum a fost amintit anterior, educația⁴⁰ reprezintă un domeniu în care Uniunea Europeană nu vine să legifereze (să adopte legi), ci creează diverse instrumente prin care sprijină acțiunea statelor membre și încurajează cooperarea între acestea.

Un exemplu concret prin care Uniunea Europeană sprijină dezvoltarea sectorului educației din statele membre, deci și în România este cel al **Cadrului european al calificărilor (CEC)**. Acesta este cel mai important instrument disponibil la nivel european de interpretare a nivelurilor de calificare și a cursurilor de formare (inițială/continuă) necesare pentru obținerea acestor calificări.

CEC aduce în atenția publicului avizat opt niveluri de referință, care descriu general **ce ar trebui să știe un individ la anumite etape de dezvoltare profesională și ce ar trebui să dobândească pentru a trece la următorul nivel de calificare**. Un astfel de sistem contribuie la creșterea mobilității forței de muncă pe piața europeană, îmbunătățește transparența și ajută angajatorii și instituțiile de educație și formare să evalueze mai ușor competențele dobândite de cetățeni. Mai mult, acesta stabilește o legătură puternică între cadrele naționale și cadrul european al calificărilor, precum și procedurile și sistemele de management și asigurare a calității educației și formării profesionale. Un alt instrument util este **Europass-ul** (un portal electronic, interactiv, disponibil în toate țările membre, care permite

⁴⁰ Secțiune realizată cu ajutorul datelor oferite de Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice și Ministerul Fondurilor Europene.

utilizatorilor să își creeze un CV folosind un model comun la nivel european). În acest fel, Uniunea Europeană vine mai ușor în sprijinul celor care doresc să își găsească un loc de muncă.

Să luăm câteva exemple concrete de finanțări europene pentru domeniul educației și cercetării

Proiectul privind Reabilitarea Infrastructurii Școlare (PRIS) - este un proiect finanțat prin Banca Europeană de Investiții (BEI) și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (BDCE), care a început în anul 2004 și programat a fi finalizat în decembrie 2016.

Proiectul a avut ca principale obiective reabilitarea, modernizarea și mobilarea a 1 336 de școli din învățământul preuniversitar și 16 cămine studențești, în vederea restabilirii siguranței în exploatare a clădirilor școlare și a condițiilor igienico-sanitare și de confort, a eliminării dezavantajelor educaționale ale elevilor care studiază în aceste școli și, de asemenea, pentru îmbunătățirea condițiilor de învățare în vederea creșterii calității acestora și a actului educațional.

Axa prioritară 10 din cadrul POR - Programului Operațional Regional (2007 – 2013) - Îmbunătățirea infrastructurii educaționale – a vizat realizarea de investiții în educație, competențe și învățare pe tot parcursul vieții prin dezvoltarea infrastructurilor de educație și formare. Rezultatele specifice urmărite până în anul 2015 au inclus 400 de școli reabilite sau modernizate.

Prin proiectul major „Extreme Light Infrastructure-ELI-NP” se urmărește crearea unei infrastructuri majore de cercetare care, odată devenită operațională, va utiliza tehnologii laser de ultimă oră pentru a realiza, în principal, cercetare fundamentală în domeniul fizicii nucleare.

În vederea finanțării proiectului din FEDR, implementarea ELI-NP a fost împărțită în două faze clar definite atât din punct de vedere fizic, cât și financiar: o primă parte (faza I), cu un buget de 136,4 milioane euro, din POS CCE 2007-2013, și o a doua parte (faza II), cu un buget de 174,51 milioane euro, din POC 2014-2020.

Afacerile interne⁴¹ reprezintă un alt domeniu în care România nu doar că a beneficiat de pe urma aderării la Uniunea Europeană, dar a și adus contribuții importante. România a implementat legislația UE din domeniul JAI (justiție și afaceri interne) într-o proporție foarte mare, aliniindu-se la cerințele europene în materie. Acest lucru a contribuit la consolidarea eforturilor autorităților române de a asigura securitatea cetățenilor și de a combate infracționalitatea, prin accesul la sistemele informatice de cooperare polițienească, pregătirea personalului și utilizarea unor echipamente moderne specifice muncii de poliție, dar și de asigurare a unor standarde ridicate în materia respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

De asemenea, aderarea la UE a declanșat un amplu proces de armonizare legislativă în vederea asigurării conformității cu legislația europeană în domeniul migrației și azilului, proces care a permis conturarea unor politici naționale în domeniu capabile să răspundă provocărilor determinate de fluxurile migraționiste și în același timp să asigure standardele necesare persoanelor aflate în nevoie de protecție internațională și dezvoltarea infrastructurii necesare (construirea și dezvoltarea de centre de cazare).

⁴¹ Secțiune construită cu ajutorul datelor oferite de Ministerul Afacerilor Interne.

În plus, apartenența la UE a condus la consolidarea **cooperării cu autoritățile de aplicare a legii din celelalte state membre** prin **simplificarea procedurilor de lucru** (reducerea semnificativă a timpului de reacție), **accesul la bazele de date europene** (ex: SIS II, Eurodac) /schimbul de informații operative, **schimbul de bune practici** și **participarea la realizarea analizelor de risc la nivel european**.

Să luăm câteva exemple concrete din domeniul afacerilor interne

Polițiștii români au beneficiat de **programele de pregătire** derulate prin intermediul **CEPOL** și **Europol**, axate pe combaterea criminalității organizate și a luptei împotriva terorismului.

Astfel, personalul MAI a beneficiat de sisteme de învățământ performante cum ar fi platformele e-learning, inclusiv crearea de comunități online pentru schimbul de bune practici și expertiză în diferite domenii (ex: platformele de comunicare socială, activități polițienești, bioterorism).

În ceea ce privește **lupta împotriva corupției**, capacitatea instituțională a MAI a fost consolidată prin **înființarea**, în anul 2005, a **Direcției Generale Anticorupție**.

După aderarea României la UE, această structură s-a dezvoltat permanent, atât în zona activităților de prevenire, cât și a celor de combatere a faptelor de corupție.

Acest lucru a fost reflectat și apreciat pozitiv în toate rapoartele publicate de Comisia Europeană în cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare, începând cu anul 2008.

În prezent, România este un contributor substanțial la consolidarea capacității operaționale a **Agenției Europene FRONTEX**. În anul 2015, **România s-a plasat pe primul loc** ca număr de zile de detașare a polițiștilor de frontieră și ca număr de polițiști detașați.

De altfel, **România acționează de facto ca un stat membru al spațiului Schengen**, asigurând cu succes securitatea unui segment important al frontierei externe estice a Uniunii și reprezentând un furnizor de securitate pentru UE.

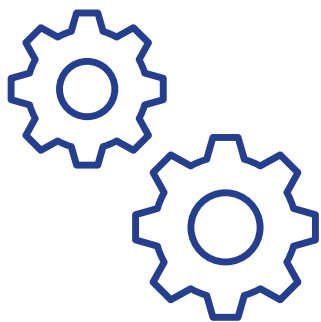
Trecând la un alt domeniu de importanță majoră atât pentru România, cât și pentru Uniunea Europeană, și anume cel al **relațiilor de muncă și al protecției sociale**⁴², subliniem că **responsabilitatea pentru acest domeniu revine, în primul rând, administrațiilor naționale, rolul UE fiind acela de coordonare și monitorizare a politicilor naționale**.

Integrarea în Uniunea Europeană a avut efecte pozitive asupra modernizării societății românești în ansamblu, asupra îmbunătățirii imaginii externe a țării, precum și asupra vieții

⁴² Secțiune realizată cu ajutorul datelor oferite de Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice.

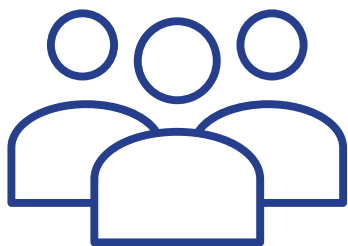
cetățenilor. Pe de altă parte, libertatea de circulație și accesul liber pe piața muncii din statele membre ale UE, inclusiv în condițiile impunerii de către unele țări de măsuri tranzitorii în primii 7 ani de la aderare, au condus la: **creșterea fluxurilor de forță de muncă către spațiul UE**; o **migrație preponderent temporară** (*fenomenul migrației reprezintă o pierdere importantă pentru societatea românească, prin potențialul intelectual, științific și economic pe care îl reprezintă emigranții și prin pierderea investiției în educația lor, o parte importantă a românilor care au migrat în căutarea unui loc de muncă fiind persoane cu studii superioare); **accesul la prestații sociale** acordate în statele membre, în virtutea Regulamentelor comunitare privind coordonarea sistemelor de securitate socială a lucrătorilor migranți; datorită liberei circulații a forței de muncă, **persoanele aflate în șomaj din România au avut posibilitatea de a-și căuta un loc de muncă** într-un alt stat membru UE; îmbunătățirea cadrului legislativ, prin alinierea la standardele europene; **posibilitatea accesării fondurilor structurale comunitare** a contribuit la noi oportunități de ocupare a forței de muncă, la experimentarea de măsuri și promovarea de noi politici sociale.

Efectele sociale ale liberei circulații în cadrul UE asupra domeniului ocupării forței de muncă

În România, ca țară de origine:

- Rata șomajului scade și salariile cresc, mobilitatea forței de muncă **reducând dezechilibrele de pe piața muncii**.
- Scade presiunea asupra bugetului de asigurări pentru șomaj și asupra sistemului de asistență socială din statul de origine.
- Apar noi **factori de creștere economică**: transferul veniturilor migranților și calificările îmbunătățite ale lucrătorilor care se întorc.
- **Experiența dobândită în străinătate asigură și un nivel sporit de flexibilitate al forței de muncă**. Aptitudinile suplimentare obținute în străinătate vor facilita angajarea lucrătorului mobil la întoarcerea în țară.
- **Statul poate avea avantaje financiar-fiscale**, dar și **sociale**, datorită veniturilor obținute de cetățenii proprii care desfășoară activități într-un alt stat membru.

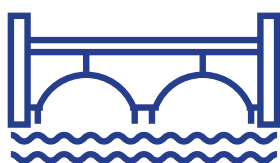

În țările de destinație:

- **Rezerva de resurse umane crește**, procesul fiind benefic pentru **susținerea activităților economice** pe care piața națională a muncii nu le poate acoperi, fie din cauza lipsei de personal calificat în acele domenii, fie din lipsa interesului forței de muncă autohtone pentru acele sectoare de activitate.
- **Surplusul de forță de muncă** nu determină doar creșterea și întinerirea ofertei pe piața muncii, ci și creșterea consumului, deci și a ofertei generale, generând creșterea PIB și, ca o consecință, îmbunătățirea nivelului de trai.

În ceea ce privește **contribuția pe care a adus-o România în cadrul Uniunii Europene**, în urma aderării, amintim inițiativa construită alături de Austria, și anume **Strategia Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării (SUERD)**, care a fost susținută de Consiliul European în anul 2011. SUERD este un proiect politic de anvergură al țărilor participante, un format de cooperare macro-regională între 9 țări UE și 5 țări non-UE care fac parte din bazinul hidrografic al Dunării. SUERD este a doua strategie macro-regională a UE, după Strategia pentru Regiunea Mării Baltice.

Exemple de proiecte concrete pentru susținerea Strategiei Dunării

Proiectul DANUBIUS RI (Centrul Internațional pentru Studii Avansate ale sistemelor fluvii-mări) reprezintă un proiect inițiat de România (Institutul GeoEcoMar) care a obținut statutul de proiect-fanion al Strategiei UE pentru Regiunea Dunării în cadrul Ariei Prioritare 7 „Societatea Cunoașterii” a SUERD.

Obiectivul proiectului este acela de a realiza o rețea pan-europeană de cercetare multidisciplinară a efectelor activităților sociale, economice și naturale asupra ecosistemelor fluvii-mări.

Proiectul va beneficia de fonduri Horizon 2020 pentru etapa pregătitoare, iar ulterior de finanțare publică din țările participante. În România, este prevăzut un buget de 40 milioane euro prin Programul Operațional Competitivitate 2014-2020.

Proiectul „Fairway Danube”, realizat sub egida SUERD, în colaborare de către Austria, România, Slovacia, Ungaria, Croația, Bulgaria.

Proiectul este finanțat din Mecanismul pentru Conectarea Europei și va pregăti implementarea Master-Planului pentru Reabilitarea și Întreținerea șenalului navigabil al Dunării. Bugetul care îi revine României este de cca. 9 milioane euro.

Proiectul „Danube Floodrisk” (2009-2012) a condus la elaborarea „Atlasului hărților de hazard și de risc la inundații în bazinul Dunării”.

Proiectul, în valoare de 6,32 milioane euro (participare RO de 2,1 milioane euro), a fost finanțat prin Programul de Cooperare Transnațională Europa de Sud-Est (SEE) 2007-2013 și a implicat instituții din 8 state Europene.

Capitolul 4. România și viitorul Uniunii Europene

Aniversarea a 10 ani de la aderarea României la Uniunea Europeană este nu numai un moment important de reflecție, de evaluare strategică, dar și unul de proiecție spre viitor.

Pe parcursul anilor care s-au scurs de la aderare, România a continuat pe drumul pe care s-a angajat – acela al respectării angajamentelor sale europene, al unei acțiuni europene care răspunde intereselor și așteptărilor cetățenilor.

Din perspectiva României, **proiectul de integrare europeană rămâne unul strategic**, intrinsec legat de proiectul nostru intern de dezvoltare pe termen lung. România acționează pentru consolidarea integrării europene, a principiilor și valorilor pe care aceasta se fundamentează, pentru menținerea caracterului inclusiv al construcției europene, care să permită depășirea prin eforturi comune, consensuale, a provocărilor fără precedent pe care le parcurge Uniunea.

Acest curs trebuie să continue și să se dezvolte, cu atât mai mult în perspectiva preluării de către România a Președinției Consiliului UE, în semestrul I 2019. Avem avantajul unei susțineri semnificative din partea cetățenilor pentru proiectul european care ne permite menținerea unui angajament clar pro-european, dar ne și obligă la valorificarea mai bună a beneficiilor aduse de apartenența la Uniune.

În acest moment se impune un moment de reflecție și de cartografiere a inițiativelor la nivel european și național pentru a le identifica pe acelea care servesc **o dublă condiționalitate dată de interesele naționale cât și de cele europene**. Viziunea prioritară ar fi așadar aceea a *refondării democratice a Uniunii Europene*, iar întrebarea ar fi: *când, alături de cine și cum?*

Marea provocare ce se ridică înaintea noastră este necesitatea de a refonda Uniunea Europeană în același timp cu rezolvarea crizelor care o afectează. UE trebuie să își concentreze simultan eforturile reformiste asupra mai multor teme prioritare, cum ar fi: o bună guvernanță a zonei euro, securizarea frontierelor, crearea unui model de creștere sustenabil, coeziunea etc. Economia și prosperitatea contează în buna funcționare a proiectului european.

Avem înaintea noastră o *imensă și poate unică fereastră de oportunitate* în regândirea politicilor europene și a distribuției competențelor actorilor implicați, respectiv a manierei în care acestea se exercită la nivel național și european. Avem totodată șansa de a spori supervizarea democratică și implicarea cetățenilor în procesul de luare și implementare a deciziilor europene, plecând de la mijloacele pe care noile tehnologii ni le oferă. UE a fost de la început un proiect european întemeiat pe o coaliție liberă a celor care doresc, proiect care a depins de sprijinul popular.

Liderii pro-europeni vor trebui în următoarea perioadă nu numai să îi aducă mai aproape de UE pe cetățeni, ci și să reconfirme faptul că prosperitatea tuturor depinde de Uniune, printr-o acțiune consensuală și eficientă. Trebuie să avem o Uniune care este a tuturor cetățenilor, în care nimeni nu este lăsat în urmă și care își dezvoltă un mecanism de apărare în fața crizelor, atât a Uniunii ca atare, cât și a cetățenilor săi.

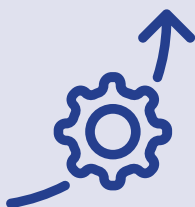
Faptul că **România** este astăzi o țară europeană sigură și predictibilă într-o zonă caracterizată de multiple provocări și necunoscute ne impune pe viitor o acțiune hotărâtă alături de statele membre care doresc dezvoltarea în continuare a proiectului european. Numai astfel vom putea continua să ne dezvoltăm și să ne asigurăm că și vecinătatea Uniunii este mai democratică, mai stabilă, mai sigură. **Continuarea procesului de extindere, o politică activă în vecinătate**, cu accent pe dezvoltarea relațiilor cu partenerii din vecinătatea estică, vor rămâne coordonate fundamentale ale acțiunii României în planul politicii externe a UE.

Provocările asociate ieșirii Marii Britanii din UE, respectiv celelalte crize, ne transpun într-o realitate volatilă, care va marca semnificativ ritmul și agenda viitoare la nivel european. Modul în care vom gestiona procesul va fi un test pentru unitatea și soliditatea Uniunii. Este necesară în acest proces **prezervarea principiilor și libertăților fundamentale pe care se bazează construcția europeană, prezervarea integralității pieței interne a UE, respectiv a instrumentelor necesare pentru reducerea decalajelor de dezvoltare între statele membre UE.**

România va continua, de asemenea, să lucreze la nivel european pentru a **contracara tendințele de amplificare a atracției exercitate de forțele politice xenofobe și antieuropene**, care decredibilizează semnificativ discursul public european, creează terenul pentru amplificarea manifestărilor xenofobe și pun în pericol siguranța cetățenilor europeni, inclusiv a cetățenilor români.

Ce ar trebui făcut? Avem așadar o serie de **acțiuni** care vor trebui implementate plecând de la niște **principii cheie** ce ne vor defini viitorul:

Europă mai bună

Europa nu trebuie privită prin raportări de tipul falsei dileme dintre mai multă (*more Europe*) sau mai puțină Uniune (*less Europe*), ci trebuie să fie mai eficientă și mai bună (*better Europe*) în îndeplinirea atribuțiilor deja stabilite, singura abordare care răspunde adecvat imperativului de atingere a convergenței în plan european.

Europa cetățenilor

Cetățenii europeni trebuie să redevină actori cheie ai scenei politice. Europa este o **Europă a cetățenilor**, iar responsabilizarea și implicarea lor pe scară mare va duce la inversarea tendințelor eurosceptice.

Centrare pe rezultate

Din perspectiva României, redefinirea UE pe noile coordonate trebuie să conducă la o Uniune mai **suplă în proceduri, mai unită și coezivă, mai centrată pe rezultate**, și, cu siguranță, **mai atentă la nevoile cetățenilor săi**. Odată asumat și comunicat de o manieră simplă și ușor accesibilă, acest proiect redefinit va putea conduce la recâștigarea atractivității UE pentru tinerele generații, aspect esențial pentru succesul proiectului european.

Europă incluzivă

Procesul de luare a deciziilor la nivel european trebuie să fie transparent și incluziv fără formate de negociere restrictive. Din contră, formatele trebuie să fie **cât mai incluzive, de integrare și cu evitarea creării de falii între grupuri de state europene**. Eventuala dezvoltare a unor forme de cooperare consolidată, conform tratatelor, trebuie să aibă la bază principiul inclusivității și să nu creeze obstacole suplimentare pentru acele state care doresc și sunt pregătite să se alăture.

Agendă pozitivă

Politicele europene trebuie calibrate pentru a răspunde provocărilor reale ale cetățenilor și vor trebui să fie suficient de flexibile pentru a putea fi modificate rapid în funcție de feedback-ul primit și nu trebuie aplicate *in abstracto*. Este important să ne concentrăm, în continuare, pe **promovarea unei agende pozitive/pro-active**.

Proiecte concrete

Aceasta ar stimula coeziunea între statele membre în sprijinul unui set comun de priorități și ar limita pericolul fragmentării/divizării UE la nivel de obiective comune de acțiune. În acest scop, România susține necesitatea oferirii de o manieră pragmatică și rapidă a unor soluții la chestiuni concrete cu impact semnificativ asupra vieții cetățenilor: **locuri de muncă, creștere economică sustenabilă, coeziune, inovare, securitate internă și externă**.

Consens

Stabilirea unui consens între statele membre pentru **evitarea dublului discurs, unul la nivel național, altul în procesul decizional la nivel european**, care afectează credibilitatea Uniunii Europene și îi slăbește legitimitatea.

Comunicare

Un alt aspect important îl constituie **strategia de comunicare a UE**. În acest sens, este nevoie de o nouă abordare în domeniu în scopul contracarării stereotipurilor și percepțiilor false cu privire la UE printr-un set de argumente simple și accesibile. Astfel, toate părțile interesate (actori guvernamentali, ONG-uri, institute academice, sectorul privat, mass-media specializate pe teme europene) ar trebui să joace un rol important în diseminarea unui narativ pozitiv despre UE.

Stabilitate

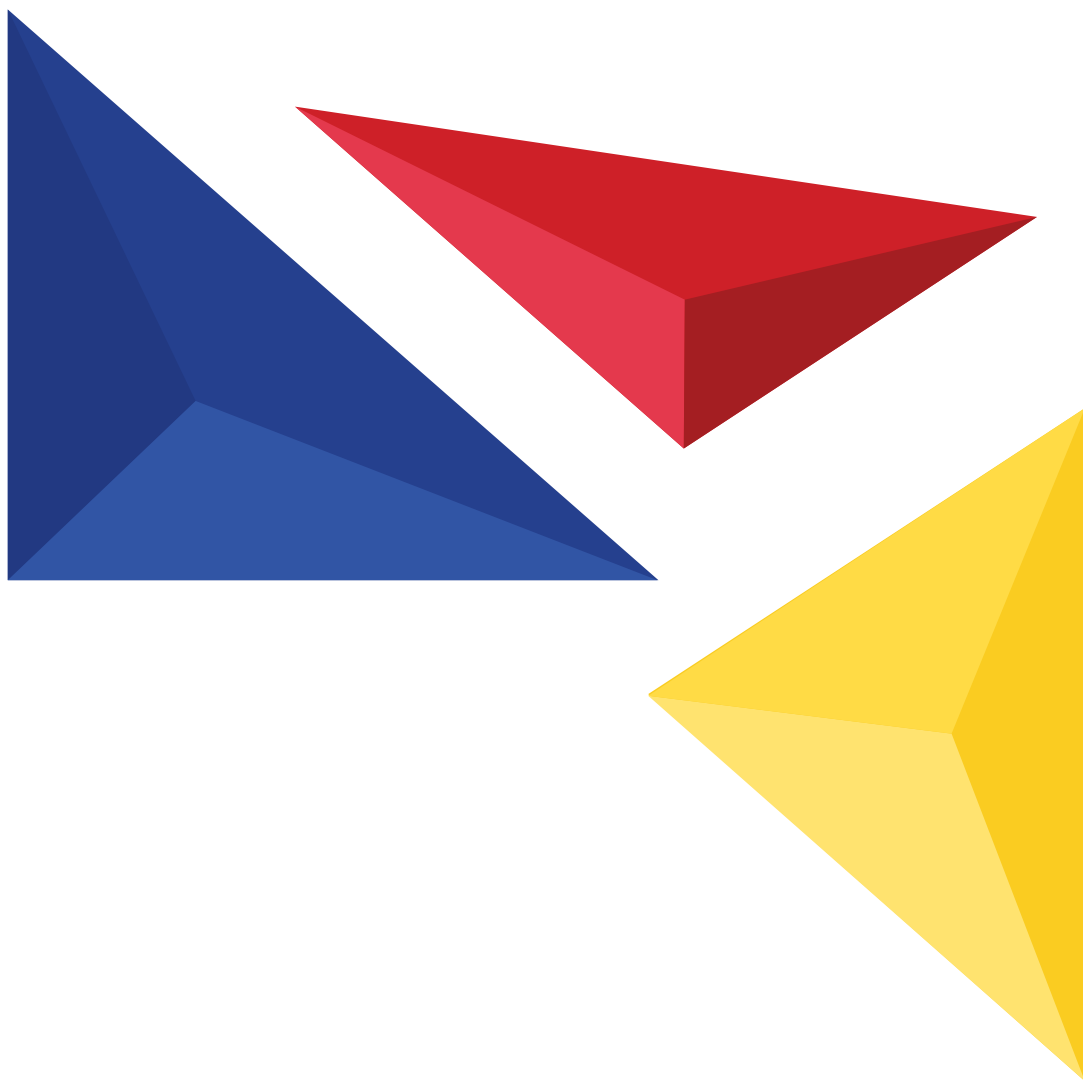

Trebuie menținute, pe de o parte, instrumentele utilizate pentru recuperarea decalajelor economice și pentru atingerea convergenței și, pe de altă parte, trebuie păstrate și dezvoltate politicile care, tradițional, au contribuit la atingerea acestor obiective (**PAC, politica de coeziune etc.**).

Este esențială prezervarea Uniunii Europene și a proiectelor majore de integrare cu forță de reper **(piața unică cu cele 4 libertăți, moneda euro, Schengen) și continuarea integrării într-un mod pragmatic**, în raport cu așteptările cetățenilor europeni și ale societății în ansamblul său.

Proiectul comunitar are capacitatea de a se reinventa. O constantă a construcției europene este aceea că, de-a lungul istoriei sale, Uniunea a găsit resursele de a transforma provocările în oportunități și de a se consolida în momentele de criză.

În acest spirit, România își propune să contribuie în continuare cât mai substanțial și pe fond la discuțiile privind viitorul UE. Trebuie să ne asigurăm că, indiferent de soluțiile avansate, **aceste soluții răspund obiectivelor României, că interesele sale majore – creștere economică, convergență, coeziune etc. – sunt reflectate adecvat la nivelul Uniunii Europene.**

10 România
ani
în Uniunea Europeană

Institutul European din România

 Bd. Regina Elisabeta nr. 7 – 9, sector 3, București

 Telefon: (4021) 314 26 96; Fax: (4021) 314 26 66

 E-mail: ier@ier.ro

 Website: www.ier.ro